

HIS3-f20

di:176394

Met 159 Bijlagen.

RAPPORT N° 10 1953

RIJKSWATERSTAAT

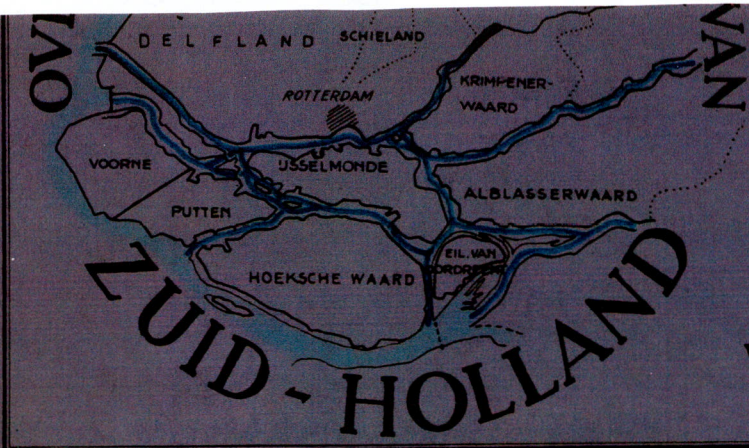
DIR. BENEDENRIVIEREN

AFD. STUDIEDIENST

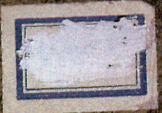

door

W. van DRIEL

door
W. van DRIEL

di:176394

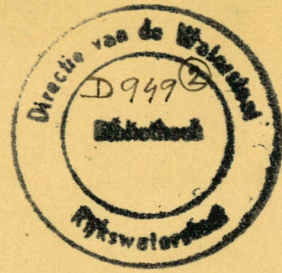

RAPPORT N° 10 1953

RIJKSWATERSTAAT

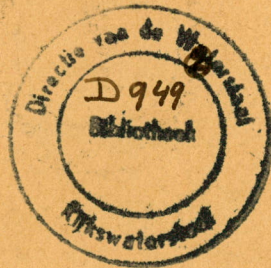
DIR. BENEDENRIVIEREN

AFD. STUDIEDIENST

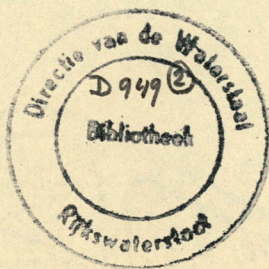

door

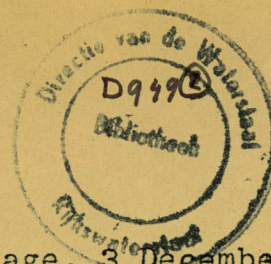
W. van DRIEL

D949

RIJKSWATERSTAAT DIRECTIE BENEDENRIVIEREN
Afdeling Studiedienst.

Nr. 14549.

's-Gravenhage, 3 December 1953.

Onderwerp:
Overzicht Waterkeringen
Zuid-Holland vóór 1953.

(niet intern)

Aan de Heer Hoofdingenieur-Directeur
van de Rijkswaterstaat in de
directie Benedenrivieren
van Hogenhoucklaan 60,
's-Gravenhage.

=====

1. Zoals U bekend is zijn bereids de volgende rapporten betreffende de inventarisatie van de Nederlandse Zeedijken vóór de ramp van 1953 gereed gekomen

Zeeland nr. D.462 (1946)

Goeree-Overflakkee nr. D 474 (1946)

Groningen en Friesland nr. C 1282 (1951).

2. Thans zend ik U het door de opzichter W. van Driel opgemaakte rapport met 159 bijlagen betreffende de waterkeringen van Zuid-Holland. Binnen 2 maanden hoopt van Driel ook het rapport van de waterkeringen van Noord-Brabant gereed te hebben, waarna nog een klein rapport betreffende de Afsluitdijk en de dijken van Wieringen tot Huisduinen en de Waddeneilanden zal volgen als sluitstuk.

3. Het onderhavige rapport beoogt niet meer dan een eenvoudige documentatie. Veebrandwaarnemingen ontbreken voor dit gebied vrijwel geheel. De beschadigingen van de vloed van 1953 zijn misschien niet geheel volledig. Bv. valt het mij op, dat de beschadigingen aan de Delfshavense en Schiedamse scheepvaartsluizen niet zijn opgegeven (resp. buitendeuren er uit en onderloops).

4. De inventarisatie berust op gegevens van omstreeks 1946-1952, die door de Provinciale Waterstaat van Zuid-Holland werden verzameld. Voor de toezending van deze gegevens komt deze dienst een woord van dank toe.

5. Wat de kunstwerken in de dijken betreft verwijs ik naar de voor de Delta-Commissie geschreven nota "Beveiliging Centraal Holland, enz." van Ir Santema nr. 3 van Mei 1953, doch deze strekt zich niet over de eilanden uit, slechts over het vasteland van Zuid-Holland benoorden Nieuwe Waterweg-Lek.

6. Overigens behoeft het overzichtelijke rapport in zoverre nog toelichting, dat de zg. verborgen gebreken als bv. een vergeten persbuis van 80 cm, kelders in het dijklichaam, onbetrouwbare oude funderingen, e.d. er natuurlijk niet in worden genoemd.

7. Ik geef U in overweging een exemplaar dezer nota te zenden aan Uw ambtgenoot in de Directie Zuid-Holland en aan de Hoofdingenieur "A" M. de Bruijn van Uw dienst.

De Hoofdingenieur A,

Overzicht van de waterkeringen van Zuid-Holland

(zonder Goeree en Overflakkee)

Par. 1 Inleiding.

Deze nota met bijlagen geeft een overzicht van de waterkeringen in Zuid-Holland (met uitzondering van Goeree en Overflakkee) volgens de laatste opmetingen van de Provinciale Waterstaat in Zuid-Holland, waarbij gevoegd is een overzicht van de beschadigingen van deze waterkeringen tengevolge van de stormvloed van 1 Februari 1953.

Achtereenvolgens worden in beschouwing genomen de waterkeringen van:

- A. Delfland.
- B. Schieland en Rijnland.
- C. De Krimpenerwaard met Stormpolder en Grote Zaag.
- D. Het eiland IJsselmonde.
- E. De Alblasserwaard met Arkel beneden de Zouwe.
- F. De Vijfheerenlanden.
- G. Voorne en Putten met Rozenburg en de Welplaat.
- H. Het eiland de Hoekse Waard met de eilanden Tiengemeten, de Beerenplaat en de Krabbepolder.
- J. Het Eiland van Dordrecht.

Bij elk van de bovengenoemde gebieden behoort een serie bijlagen, bevattende:

1. Een overzichtskaart van het gebied met hierop aangegeven de hm-verdeling of de dijkpalen en de plaats der dwarsprofielen bij de laatste opmeting. Ook is aangegeven de plaats der dwarsprofielen bij de vóórlaatste opmeting (in de jaren rond 1930), voor zover deze aanwezig zijn bij de Studiedienst van de Rijkswaterstaat Directie Benedenrivieren; hierbij zijn dwarsprofielen die karakteristiek geacht werden nog afzonderlijk aangegeven.
2. Lengteprofielen over de waterkeringen, waarop ook zijn aangegeven de beschadigingen bij de stormvloed van 1 Februari 1953.
3. De gemiddelde dijkskeerhoogte per km met hierbij aangegeven het hoogste en het laagste punt per km. Hierop zijn ook aangegeven de voorgeschreven dijks hoogte, de hoogst bekende stormvloedstand vóór 1 Februari 1953 en de stormvloedstand van 1 Februari 1953.
4. Dwarsprofielen over de waterkeringen bij de laatste opmeting (1946-1952). De hierop aangegeven hoogst bekende stormvloedstanden zijn van vóór 1 Febr. 1953.
5. Onderschrijdings- en frequentiekrommen van de dijks hoogten der hoofdwaterkeringen (opzetmuurtjes en opkistingen zijn meegerekend en coupures zijn dicht gedacht)
6. Een overzichtskaart van het gebied met hierop aangegeven de hm -of dijkpalen en de beschadigingen van de waterkeringen bij de stormvloed van 1 Februari 1953.

7. Een korte beschrijving van bovengenoemde beschadigingen.

Par. 2 Oorsprong der gegevens.

De overzichtskaarten, lengte- en dwarsprofielen werden ontvangen van de Provinciale Waterstaat in Zuid-Holland. Door de Studiedienst van de Rijkswaterstaat, Directie Benedenrivieren werden op de overzichtskaarten aangegeven de hm- of dijkpalen; de plaats der dwarsprofielen en de plaats der beschadigingen bij de storm van 1 Februari 1953; die beschadigingen werden ook aangegeven op de lengteprofielen.

De gemiddelde dijkskeerhoogte per km werd bepaald door middelen van de hoogten, die op de lengteprofielen bijgeschreven zijn.

De plaats en de aard der beschadigingen van de waterkeringen bij de storm van 1 Februari 1953 zijn aangegeven volgens zo goed mogelijke verkenningen van de Rijkswaterstaat, Directie Benedenrivieren in de eerste week van Februari 1953, met uitzondering van de waterkeringen van Delfland, Schieland en de Krimpenerwaard, waarvan de beschadigingen opgenomen werden op 20 Februari. Het is verder mogelijk, dat op sommige plaatsen het water over de dijken gestroomd is, zonder hieraan schade te veroorzaken.

Opmerkingen omtrent de dijkshoogten bij de bijlagen genoemd onder 2 en 3 in de hierna volgende korte beschouwingen zijn veelal ontleend aan de "Verslagen omtrent de staat van de zee- en rivierwaterkeringen", uitgebracht door de Directeur-Hoofdingenieur van de Provinciale Waterstaat in Zuid-Holland. Aan deze Verslagen zijn ook ontleend mededelingen over dijksophogingen tot en met 1951.

Par. 3 Korte beschouwing van de afzonderlijke gebieden.

A. Delfland.

1. Een overzicht van de waterkeringen van Delfland vindt men op bijlage A1. Van de zee-kust ten Noorden van 's-Gravenzande tot Schiedam wordt de hoofdwaterkering achtereenvolgens gevormd door de Slaperdijk, de Zanddijk, de Zijdijk, de Maasdijk, de Noord- en Zuiddijk in Maassluis, de Vlaardingse Dijk, de Maassluisdijk, de Markt (Oostzijde), Hoogstraat en Korte Dijk in Vlaardingen; de Schiedamse Dijk en de Vlaardinger Dijk tot aan de West-Frankelandse Dijk, waar de hoofdwaterkering van Schieland begint. Het gedeelte van de Vlaardingerdijk, gelegen ten Oosten van de aansluiting met de West-Frankelandse Dijk in Schiedam is als hoofdwaterkering van Delfland vervallen. Belangrijke voorliggende waterkeringen worden gevormd door de duinen bij 's-Gravenzande en Hoek van Holland, de dijken om de Polders Het Noordland en Het Nieuwland, de spoorbaan tussen Hoek van Holland en Maassluis en de spoorbaan voor Vlaardingen.

2. Bijlage A2 geeft op blad 1 het lengteprofiel van de hoofdwaterkering en op blad 2 het lengteprofiel van de voorliggende daadwerkelijke "hoofd"-waterkeringen volgens metingen van de Provinciale Waterstaat in Zuid-Holland in 1950.

3. Bijlage A3 geeft in een schematisch overzicht van de dijkshoogten de gemiddelde dijkskeerhoogte en de hoogste en laagste punten per km voor de hoofdwaterkering en geeft tevens de gemiddelde dijkskeerhoogte per km van de voorliggende belangrijke waterkeringen. Uit de bijlagen A2 en A3 blijkt, dat de dijkshoogte ten Westen van de Spoorlijn vóór Vlaardingen aan de daarvoor gestelde eis van 4.25 m + N.A.P. voldoet, met uitzondering van een punt in de Zanddijk met een hoogte van 4.10 m + N.A.P. (welk punt echter gedekt wordt door de hoge voorliggende waterkering van de Polder het Noordland), van enkele punten in Maassluis, die 0,10 à 0,20 m te laag liggen en van een gedeelte over $1\frac{1}{2}$ km lengte ten Westen van de spoorlijn vóór Vlaardingen, gelegen tussen hm 71 en hm 86, dat 0-0,15 m te laag ligt. Onmiddellijk ten Westen van de spoorlijn voor Vlaardingen echter is de dijk veel lager dan voorgescreven is, met als laagste punt hm 68 waar de dijks- hoogte slechts 3,75 m + NAP is. De dijk wordt hier echter beschermd door hoog opgespoten terrein (zie ook dwarsprofiel). De officiële hoofdwaterkering door de stad Vlaardingen is 0,50 - 1,00 m te laag, terwijl de als waterkering dienstdoende hoger gelegen spoorbaan vóór Vlaardingen ook niet over de gehele lengte aan de gestelde eis voldoet (laagste punt 3,75 + N.A.P.). Deze spoorbaan wordt gedeeltelijk beschermd door hoge terreinen tussen de havens. De tussen Maassluis en Hoek van Holland vóór de Maasdijk gelegen spoorbaan ligt in het algemeen op meer dan 4.00 m + N.A.P., maar in de dwarsdijk van de spoorbaan naar de Maasdijk, lopende langs een opspuiting ten Westen van Maassluis is een minimumhoogte van 3.43 m + N.A.P. aanwezig. Als waterkering is deze spoorbaan niet volwaardig (volgens het Prov. Verslag over 1950 omtrent de staat van de zee- en rivierwaterkeringen). Zie verder Opm.^{no} nr. 6.7.
4. Bijlage A4 geeft een groot aantal dwarsprofielen van de hoofdwaterkering, benevens één dwarsprofiel van de spoorbaan vóór Maasdijk en één van de spoorbaan vóór Vlaardingen. De plaats der dwarsprofielen is aangegeven op bijlage A1. De dwarsprofielen dateren evenals de lengteprofielen van 1950.
- 6.7. De aard en de plaats van de beschadigingen bij de stormvloed van 1 Februari 1953 van de duinen bij 's-Gravenzande is aangegeven op bijlage A1.

Opm. Volgens een mededeling in het "Verslag omtrent de staat van de zee- en rivierwaterkeringen in 1951", uitgebracht door de Directeur-Hoofdingenieur van de Provinciale Waterstaat in Zuid-Holland, is bij besluit van de Verenigde Vergadering van het Hoogheemraadschap van Delfland van 31 Mei 1951 het nieuwe dijkslichaam tussen Vijfsluizen en Vlaardingen-Oost van de N.V. Mij Vulcaan als deel van Delflands waterkering de Maasdijk aangewezen. Dit nieuwe dijks-gedeelte ligt tussen de hm palen 20.03 en 26.20 op de door de Mij. Vulcaan gemaakte grondophoging.

Over deze grondophoging werd de nieuwe Provinciale weg aangelegd welke aan het eind van 1949 in gebruik genomen is. De oude hoofdwaterkering lag hier beneden de vereiste hoogte (zie het lengteprofiel op bijlage A2, blad 1). De hoogte van de nieuwe waterkering is niet bekend. Uit het lengteprofiel blijkt echter, dat de achterliggende nieuwe Provinciale weg overal veel hoger is dan de vereiste dijshoogte van 4.25 m + N.A.P. In de jaren 1950 en 1951 zijn geen ophogingen van de waterkeringen van Delfland aangebracht.

B. Schieland en Rijnland.

1. De waterkeringen van Schieland en Rijnland vindt men op bijlage B1. (De benamingen van de afzonderlijke delen van de hoofdwaterkering vindt men op bijlage A1). De hoofdwaterkering wordt achtereenvolgens gevormd door de West-Frankelandse dijk, de Havendijk, de Rijnstraat, de Lekstraat, de Maasdijk, de Nieuw-Mathenesserstraat en de van Deventerstraat in Schiedam, de Schiedamse Weg, daarna het Marconiplein, de Mathenesserdijk, de Havenstraat, de Pieter de Hooghstraat, de Kapelstraat, de Westzeedijk met de omlegging rond de tunnelmond, het Vasteland, de Schiedamse Dijk, de Blaak, Groenendaal, het Oostplein, en de Oostzeedijk in Rotterdam, de Honingerdijk, de Nesserdijk, de IJsseldijk, de Nijverheidsstraat, de Ketensedijk, de Dorpsstraat van Capelle a/d IJssel, de Groenendijk, Schielands Hoge Zeedijk, het Westeinde, de Dorpsstraat en het Oosteinde in Moordrecht, daarna weer Schielands Hoge Zeedijk en de Kanaaldijk ten Westen van de Voorhaven van de Julianasluis. De hoofdwaterkering van Rijnland langs de IJssel wordt achtereenvolgens gevormd door het dwarsdijkje over het Zuidelijk sluishoofd van de Julianasluis, de Kanaaldijk ten Oosten van de Voorhaven, de IJsseldijk, de Veerstal en de Nieuwe Veerstal (deze beide delen zijn in onderhoud bij de Gemeente Gouda), de Goejanverweldendijk en het terrein van de Rijkswaterstaat bij de Afsluitdijk in de Hollandse IJssel. Een belangrijke voorliggende waterkering wordt gevormd door de Z.W.zijde van het Marconiplein, de Vierhavenstraat, de Pelgrimsstraat en de Westzeedijk met bedijking om schutkolk in Rotterdam (Delfshaven). Een tweede voorliggende waterkering vindt men langs de loswal van de Rijkswaterstaat langs de Groenendijk tussen hm 86 en 97.
2. Bijlage B2 geeft op blad 1 het lengteprofiel van de hoofdwaterkering van Schieland, op blad 2 het lengteprofiel van de buitenwaterkering te Rotterdam (Delfshaven) en op blad 3 het lengteprofiel van de IJsseldijk van Rijnland volgens metingen van de Provinciale Waterstaat in Zuid-Holland in 1950.
3. Bijlage B3 geeft in een schematisch overzicht de gemiddelde dijshoogten en de hoogste en laagste punten per km voor de hoofdwaterkeringen en bovendien de gemiddelde dijshoogte van de voorliggende belangrijke waterkeringen.

Uit de bijlagen B2 blad 1 en B3 blijkt dat op verscheidene plaatsen de hoofdwaterkering van Schieland lager is dan de tot nu toe voorgeschreven hoogte, met name langs de Hollandse IJssel waar de dijken vele punten hebben die 0,30-0,40 m te laag liggen. Gemiddeld liggen de dijken langs de Hollandse IJssel 0,10 m te laag. Naar aanleiding van de waterpassing over de dijken in 1950 zijn echter in 1951 verschillende verhogingen aangebracht, n.l.^{op} de Oostzeedijk in Rotterdam tussen de hectometerpalen (van Schieland) 9 en 12, in de bocht van de Nijverheidsstraat te Capelle a/d IJssel tussen hm 51.80 en 53.70, op de Groenendijk tussen hm 88 en hm 128, waar lage plaatsen waren en tenslotte op de Groenendijk tussen hm 153 en 163 op lage plaatsen. Deze ophogingen zijn dezerzijds op het lengteprofiel op blad 1 van bijlage B2 aangegeven; zij werden als buitengewoon onderhoud uitgevoerd.

Volgens een mededeling in het "Verslag omtrent de staat van de zee- en rivierwaterkeringen in 1950" is verder overeengekomen tussen de Provincie en het Hoogheemraadschap Schieland, dat op het dijksgedeelte langs de Hollandse IJssel achter de geprojecteerde afdamming, de plaatsen lager dan 3,75 m + N.A.P. bij de uitvoering van het normale onderhoud in 1951 op die hoogte zouden worden gebracht, terwijl de overige dijksgedeelten (dus buiten de afdamming) op de tot nu daarvoor aangehouden hoogte van 4.00 m + N.A.P. zouden worden aangehouden.

F Uit de bijlagen B2 (blad 3) en B3 blijkt voor wat betreft de hoofdwaterkering van Rijnland langs de IJssel, dat de hoogte van de waterkerende muur langs de Veerstal te Gouda 3,55 à 3,60 m + N.A.P. is, dus 0,60 m lager dan vereist is. Het gedeelte van de Goejanvervellendijk tussen hm 32 en de Afsluitdijk in de Hollandse IJssel ligt gemiddeld 0,20 m te laag, met een punt dat 0,46 m te laag ligt, daar waar de tot 4.00 m + N.A.P. opgehoogde begraafplaats van Gouda tegen de dijk aansluit.

4. Bijlage B4 geeft in twee bladen dwarsprofielen van de hoofdwaterkering van Schieland. Dwarsprofielen over Rijnlands IJsseldijk zijn te vinden op bijlage B2, blad 3 bij het lengteprofiel. De dwarsprofielen dateren evenals de lengteprofielen van 1950. De plaats der dwarsprofielen is aangegeven op bijlage B1. (Op deze laatste bijlage ziet men nog, dat bij vorengenoemde Studiedienst van de Rijkswaterstaat tal van dwarsprofielen aanwezig zijn behorende bij de onderhoudsbestekken van de hoofdwaterkering van Schieland en Rijnland in de jaren 1916-1946).

6,7. Bijlage B6 toont de beschadigingen van de waterkeringen van Schieland bij de stormvloed van 1 Februari 1953. Deze beschadigingen zijn ook aangegeven op het lengteprofiel op bijlage B2, blad 1. Bijlage B7 geeft een korte beschrijving van de beschadigingen. Beschadigingen zijn geconstateerd tussen Rotterdam en Gouda. In de bocht van de Nesserdijk bij hm 24 is het water over de dijk geslagen, ondanks het feit dat de dijk hier + 4.25 m + N.A.P. is. Bij Kralingse Veer stond het water tot aan de kruin van de dijk, welke hier op 3,85 à 4.00 m + N.A.P. ligt.

F^U In 1952 op 3.80⁺ gebracht

Langs het Oostelijk deel van de IJsseldijk en het begin van de Nijverheidsstraat is het buitentalud zwaar beschadigd. De Ketense dijk was te laag en moest met zandzakken opgehoogd worden. Door overstromend water zijn gaten in het binnentalud ontstaan. De voorliggende waterkering langs de loswal van de Rijkswaterstaat langs de Groenendijk tussen hm 86 en 97 is doorgebroken. Tussen hm 109 en 123 zijn door overstromend water gaten in het binnentalud van de Groenendijk ontstaan. Bij hm 143, waar de dijk 0,30 tot 0,40 m te laag is, vond een doorbraak plaats. Bovenstrooms van deze doorbraak werd de dijk over enkele honderden meters zwaar beschadigd door overstromend water. Ter weerszijden van de Snellesluis in Schielands Hoge Zeedijk, is de dijk door overstromend water beschadigd. Ook hier geeft het lengteprofiel lage gedeelten in de dijk te zien; deze zijn 0,20 tot 0,30 m lager dan voorgeschreven is. (Steeds is uitgegaan van de voorgeschreven hoogte). Bij de Veerstal in Gouda is het water over de muur gelopen.

Opm. Volgens een mededeling in het "Verslag omtrent de staat van de zee- en rivierwaterkeringen in 1951", uitgebracht door de Directeur-Hoofdingenieur van de Provinciale Waterstaat in Zuid-Holland, is door Dijkgraaf en Hoogheemraden van Schieland aan de gemeente Rotterdam vergunning verleend tot het omleggen van de (tijdelijke) hoofdwaterkering in Rotterdam tussen de hm-palen 23 en 28 (hectometers HH-Schieland), waarin gelegen de in 1950 voltooide en in gebruik genomen Leuvesluis. De bouw van deze sluis bracht namelijk mee, dat het tracé van de dijk buitenwaarts over de nieuwe sluis moest worden omgelegd. Met het gereedkomen van de Leuvesluis was ook de omlegging gereed. (De nieuwe situatie blijkt nog niet uit bijlage B1, wel echter uit het lengteprofiel op blad 1 van bijlage B2).

Een tweede mededeling zegt, dat de aanleg van de definitieve hoofdwaterkering in Rotterdam - de zogenaamde Maasboulevard - in 1951 geen voortgang vond. (Volgens vorige Verslagen is het deel van de waterkering, lopende van de Schiedamsé dijk via Blaak en Groenendaal naar het Oostplein slechts een tijdelijke hoofdwaterkering. Voor de Maasboulevard is een kruinshoogte van 4.50 m + N.A.P. aangenomen met een borstwering tot 5.35 m + N.A.P. tegen golfoploop. In 1947 is met de aanleg begonnen. In 1948 kwam het gedeelte langs de Boompjes op de daarvoor bepaalde hoogte. In 1949 kwam het daarop aansluitende gedeelte tussen Rederijbrug en Leuvehaven zover gereed, dat het verkeer daarover kon plaats hebben. In 1950 kwam dit gedeelte geheel gereed).

C. De Krimpenerwaard c.a.

1. Op bijlage C1 vindt men de waterkeringen van de Krimpenerwaard, de Stormpolder en de Grote Zaag. De hoofdwaterkering van de Krimpenerwaard wordt achtereenvolgens gevormd door de stadswallen van Schoonhoven, de Lekdijk, de Maasdijk, de IJsseldijk en het Zuidelijke gedeelte van de Afsluitdijk in de Hollandse IJssel bij de Waaiersluis ten Oosten van Gouda.

Belangrijke voorliggende waterkeringen zijn niet aanwezig.

2. Bijlage C2 geeft op blad 1 het lengteprofiel van de hoofdwaterkering van de Krimpenerwaard en van de dijk om de Stormpolder en op blad 2 het lengteprofiel van de kade rond de Grote Zaag, volgens metingen van de Provinciale Waterstaat in Zuid-Holland in 1951. (Er is op bijlage C2 sprake van een "Voor te schrijven hoogte" i.v.m. het feit dat er voor de Krimpenerwaard geen dijktafel bestaat).
3. Bijlage C3 geeft in een schematisch overzicht de gemiddelde dijkskeerhoogten en de hoogste en laagste punten per km voor de onder 2 genoemde waterkeringen. Uit de bijlagen C2 en C3 blijkt dat de hoofdwaterkering van de Krimpenerwaard van Krimpen a/d Lek tot Gouda overal lager is dan wenselijk moet worden geacht. Gaat men uit van de voor te schrijven hoogte dan liggen verschillende punten langs de Hollandse IJssel 0.70 m te laag. (De voor te schrijven hoogte is afwisselend 4.00 m en 4.25 m + N.A.P. en wel 4.25 m + N.A.P. voor die dijks gedeelten waar bij stormvloed een grote golfoploop te verwachten is). Het laagste punt van de dijk langs de Hollandse IJssel vindt men in Krimpen a/d IJssel tussen de dijkpalen 250 en 251 waar de dijkshoogte slechts 3.40 m + N.A.P. bedraagt! In deze omgeving liggen nog verschillende andere zeer lage punten. Een ander laag punt vindt men tegenover Gouda tussen de dijkpalen 407 en 408 waar de dijkshoogte 3.46 m + N.A.P. is. Ook hier liggen nog verschillende andere lage punten in de omgeving.

Volgens een mededeling in het "Verslag omtrent de staat van de zee- en rivierwaterkeringen in 1951" van de Directeur-Hoofdingenieur van de Provinciale Waterstaat in Zuid-Holland, zijn de uitkomsten van de waterpassing, door de Provinciale Waterstaat in 1951 over de Lek- en IJsseldijk verricht, aan Dijkgraaf en Hoogheemraden van de Krimpenerwaard medegedeeld, onder bijvoeging van een voorstel voor de in verband met die uitkomsten noodzakelijk uit te voeren dijksverhogingen in 1952 t/m 1955. De gemiddelde hoogte van de dijk langs de Hollandse IJssel is thans 3.85 m + N.A.P. Volgens een waterpassing in 1941 was de gemiddelde hoogte toen 4.00 m + N.A.P. In 1951 lag de dijk dus gemiddeld 0,15 m lager dan in 1941, hoewel in de tussengelegen jaren enkele ophogingen zijn aangebracht. Hier zou men uit concluderen, dat de zakking van de dijk globaal genomen 1,5cm per jaar bedraagt. Zo is in 1946 op de dijk tussen de dijkpalen 394 en 399 langs de rivierzijde een bovenkade aangelegd met een kruinshoogte van 4.00 m + N.A.P.; in 1951 was de dijkskeerhoogte hier 3.80 à 3.85 m + N.A.P. In 1948 werd de dijk tussen de dijkpalen 272 en 275 tot 4.25 m + N.A.P. opgehoogd; in 1951 was de dijkhoogte hier 3.95 - 4.10 m + N.A.P. In 1949 werd de dijk tussen de dijkpalen 356 en 366 tot 4.10 m + N.A.P. (op de kruin) opgehoogd; in 1951 was de dijkhoogte hier gemiddeld 3.95 m + N.A.P.

De dijk rond de Stormpolder is gemiddeld 0.25 m te laag; het laagste punt ligt 0,60 m te laag. De kade rond de Grote Zaag keert niet veel hoger dan tot H.W., het laagste punt ligt op 1.78 m + N.A.P. (zie bijlage C2, blad 2).

4. Bijlage C4 geeft in 3 bladen dwarsprofielen over de hoofdwaterkering van de Krimpenerwaard en over de dijk van de Storm polder. Dwarsprofielen over de kade rond de Grote Zaag vindt men bij het lengteprofiel op bijlage C2, blad 2. De dwarsprofielen dateren evenals de lengteprofielen van 1951. De plaats der dwarsprofielen is aangegeven op bijlage C1. Op deze bijlage vindt men ook de plaats van dwarsprofielen van 1926, welke bij de Studiedienst van de Rijkswaterstaat, Directie Benedenrivieren aanwezig zijn.

6. 7. Bijlage C6 toont de beschadigingen van de hoofdwaterkering van de Krimpenerwaard van Lekkerkerk tot Gouda bij de stormvloed van 1 Februari 1953. Deze beschadigingen zijn ook aangegeven op het lengteprofiel op bijlage C2, blad 1. Bijlage C7 geeft een korte beschrijving der beschadigingen.

Daar de dijk tussen Krimpen a/d Lek en Gouda op vele plaatsen te laag was, is het water op die plaatsen over de dijk gelopen. Het lengteprofiel toont duidelijk aan, dat vrijwel op al deze plaatsen de dijk beschadigd werd. Deze beschadigingen bestonden vooral uit meer of minder grote gaten in het binnentalud. De beschadigingen van het buitentalud en de buitenkruin zijn over 't algemeen van lichtere aard geweest; deze beschadigingen komen ook langs hogere dijksgedeelten voor. Ter plaatse van de doorbraak tussen de dijkpalen 291 en 292 te Ouderkerk a/d IJssel was de dijk vrij laag (dijkshoogte 3.66 m + N.A.P.), maar bovendien is de dijk hier een schaaldijk die ongunstig ligt ten opzichte van een Noordwesterstorm. De voorliggende bedijking van het Schanspoldertje tussen de dijkpalen 345 en 350, welke bedijking voor een groot deel een hoogte van ca. 3.50 m + N.A.P. heeft, is op verschillende plaatsen doorgebroken.

D. Het eiland IJsselmonde.

1. Op bijlage D1 vindt men de hoofdwaterkering van het eiland IJsselmonde. Deze wordt achtereenvolgens gevormd door de Zeedijk van de polder Oost-IJsselmonde, de Eenige Dijk, de Molendijk, de Ringdijk van de Zwijndrechtse Waard, de Zuidpolderse Zeedijk, de Portlandse Zeedijk, de Zegenpolderse dijk, de Dwarsdijk met keersluis te Rhoon, de dijk door de Johannapolder, de Albrandswaardse dijk, de Welhoekse dijk, de Hoogvlietse dijk, de Noordzijse dijk, de Heersdijk, de dijk langs de Zuidzijde van de Petroleumhavens, de dijk langs de Oostzijde van de 2e Petroleumhaven, de Roozandse dijk, de Nieuw-Pernisse dijk of Pastoriedijk, de Uiterdijk, de Deyffelsbroekse dijk, de Heyse dijk, de dijk om de Waalhaven, vervolgens de Doklaan, de Brielse laan, de Oostzijde van de Maashaven, de Hillelaan, de Brede Hilledijk, de Hilledijk,

de 2e Rosestraat, de Dwarskade op het terrein van de Ned.Spoorwegen en de Stadionweg in Rotterdam en tenslotte de Kreekweg en de Burgemeester v. Slijpelaan. (Zie voor veranderingen in de hoofdwaterkering de Opmerkingen na punt 6, 7).

Voorliggende waterkeringen zijn (te beginnen bij Slikkerveer): De opspuiting en dijk om Voor-Donkersloot en Woude, de dijk om de polder Het Zand, de dijk om de Crezée-polder, de opspuitingen en kaden om de buitenpolders ten Zuiden van de Crezée-polder, de bedijking met opspuiting langs het Buitenland (bij Grote Lindt), de dijk om De Hooge Nespolder, de dijk om het Buitenland onder Heerjansdam, de bedijking en opspuiting langs de Zuidpolderse Zeedijk, de kade om de Vredepolder, de Jan Gerritsepolder en de Carnissepolder, de opspuiting langs de Portlandse Zeedijk, de kade van de Nieuwe Polder, het dijkje en de opspuiting van de Jenever- en Kooipolder, de dijk van de polder de Kijvelanden, de dijk om de Meeuw- en Elft- en Zalmplaat, de kade om de Hooigors en Digna Johannapolder en tenslotte de voorliggende terreinen en opspuitingen van de industrieterreinen rond de Petroleumhavens. Sommige van deze voorliggende waterkeringen zijn over grote lengten hoger dan de hoofdwaterkering, nl. de dijk om Voor-Donkersloot en Woude, de dijk om de Polder Het Zand, de dijk om de Crezée-polder, de bedijking met opspuiting langs het Buitenland bij Grote Lindt en de voorliggende terreinen van de B.P.M. Het laagste punt van deze waterkeringen is volgens de waterpassing in 1948 (zie de lengteprofielen op bijlage D2) echter steeds lager dan het laagste punt van de achterliggende hoofdwaterkering, met uitzondering van het terrein van de B.P.M. (dijkvak 14, hm 0-16), dat overal hoger dan de hoofdwaterkering ligt.

2. Bijlage D2 geeft in twee bladen het lengteprofiel van de hoofdwaterkering van het eiland IJsselmonde met hierop ook aangegeven de lengteprofielen van de voorliggende waterkeringen, volgens metingen van de Provinciale Waterstaat in Zuid-Holland in 1948. Blad 1 is bijgewerkt tot Februari 1950 voor wat betreft de Zwijndrechtse Waard (dijkvak 4) van dijkpaal 84 tot het einde en het begin van dijkvak 5. Ook zijn op blad 1 door de Provinciale Waterstaat enkele opmerkingen bijgeplaatst over latere plaatselijke ophogingen (en over de herziening van de hm-verdeling, waarvoor naar opm. na 6, 7. wordt verwezen).
3. Bijlage D3 geeft in een schematisch overzicht de gemiddelde dijkskeerhoogte en de hoogste en laagste punten per km van de hoofdwaterkering. Over 't algemeen is de gemiddelde dijkhoogte gelijk aan of hoger dan de in het reglement op het gemeen waterstaatsbelang van het eiland IJsselmonde vastgestelde hoogte. De laagste punten liggen echter bijna overal 10 à 20 cm lager dan de voorgeschreven hoogte en soms nog lager. Volgens een mededeling in "Het verslag omtrent de staat van de zee- en rivierwaterkeringen in 1948" van de Directeur-Hoofdingenieur van de Provinciale Waterstaat in Zuid-Holland zou op enkele plaatselijke afwijkingen in de loop van 1949 de

- aandacht van de onderhoudsplichtigen worden gevestigd en waar nodig op verhoging worden aangedrongen. In de volgende Verslagen worden enkele aangebrachte verhogingen genoemd, die als verbeteringswerken naast de gewone onderhoudswerken werden uitgevoerd. De verhogingen van de dijk rond de Zwijndrechtse Waard van dijkpaal 84 af en van 't begin van dijkvak 5 in 1949, die reeds van de zijde van de Provinciale Waterstaat op het lengteprofiel ingetekend waren, zijn in het geschematiseerde lengteprofiel van bijlage D3 verwerkt. Een gedeelte van de Zegenpolderse dijk tussen hm 1 en 6, dat iets te laag lag is opgehoogd in 1951. Verder is in 1949 een gedeelte van de Heyse Dijk, waar deze omgelegd is over het opgespoten terrein rond de Eemhaven, opgehoogd tot ± 4.30 m + N.A.P. In 1951 werd een gedeelte van de Roozandse dijk op de vereiste hoogte gebracht. En in 1951-1952 werd door de Ned. Spoorwegen dijkvak 26b ter plaatse van de spoorweg Rotterdam-Dordrecht op de vereiste hoogte gebracht (de loop van de waterkering is hierbij veranderd). In dit gedeelte lag in 1948 het laagste punt van de gehele hoofdwaterkering nl. 3.17 m + N.A.P. Tenslotte zijn in 1951 bij werken aan gasleidingen gedeelten van de Stadionweg en de dijk bij de Maastunnel opgehoogd. Laatstgenoemde ophogingen zijn dezerzijds op blad 2 van het lengteprofiel (bijlage D2, blad 2) aangebracht. Omtrent de lage gedeelten van de hoofdwaterkering in IJsselmonde (laagste punt 3.55 m + N.A.P.), in dijkvak 13, Heersdijk langs de Elderspolder, (laagste punt 3.45 m + N.A.P.), in dijkvak 17, Pastoriedijk in Pernis, (laagste punt 3.44 m + N.A.P.) en in Rotterdam (laagste punt 3.42 m + N.A.P. in de Brielselaan en nog enkele andere lage punten van ca. 3.50 m + N.A.P.) worden in de "Verslagen omtrent de staat van de zee- en rivierwaterkeringen" tot en met 1951 geen mededelingen betreffende verhoging van de dijk gedaan.
4. Bijlage D4 geeft in 6 bladen dwarsprofielen over de hoofdwaterkering van het eiland IJsselmonde volgens metingen van de Provinciale Waterstaat in 1948. Evenals op het lengteprofiel zijn op de dwarsprofielen de in 1949 aangebrachte verhogingen van dijkvak 4 en 't begin van dijkvak 5 aangegeven door de Provinciale Waterstaat. (De opmerkingen op blad 5 houden verband met de herziening van het Reglement, waarvoor naar Opm. na 6, 7 wordt verwezen). De plaats der dwarsprofielen is aangegeven op bijlage D1. Op deze bijlage vindt men ook de plaats van dwarsprofielen van 1930-1933 welke bij de Studiedienst van de Rijkswaterstaat, Directie Benedenrivieren aanwezig zijn. Van de voorliggende waterkeringen zijn geen dwarsprofielen of nadere gegevens aanwezig.
- 6,7 Bijlage D6 toont de beschadigingen van de hoofdwaterkering met enkele beschadigingen van de voorliggende waterkeringen bij de stormvloed van 1 Februari 1953. Deze beschadigingen zijn ook aangegeven op het lengteprofiel op bijlage D2. Bijlage D7 geeft een korte beschrijving der afzonderlijke beschadigingen.

In IJsselmonde, Bolnes en Slikkerveer waar de dijken plaatselijk te laag zijn is het water op verschillende plaatsen over de dijk geslagen en heeft beschadigingen van het binnentalud veroorzaakt. Van de Molendijk tussen Ridderkerk en Hendrik Ido Ambacht is over een grote lengte het buitentalud beschadigd, (talud onverdedigd met veel puin erin). In Zwijndracht, waar de waterkering weer lager is dan de vereiste hoogte aangeeft, is het water op vele plaatsen over de dijk gelopen en heeft vele grote gaten aan de binnenzijde van de dijk veroorzaakt. Het in 1949 verhoogde en gevierkante deel van de dijk van de Zwijndrechtse Waard tussen Grote Lindt en Heerjansdam is op vele plaatsen zwaar beschadigd door overslaand water; de beschadigingen van het gedeelte langs de Hooge Nespolder waren bijzonder zwaar, plaatselijk is het halve dijksprofiel of meer weggeslagen. In de Zuidpolderse Zeedijk vonden Westen van de Barendrechtse brug een doorbraak plaats. De Port-landse Zeedijk is ter plaatse van de Carnissepolder doorgebroken en verder aan de binnenzijde op veel plaatsen beschadigd door overslaand water. Dit was ook het geval met het Oostelijk gedeelte van de Zegenpolderse dijk, dat in 1951 op hoogte gebracht was; meer Westelijk is deze dijk op 3 plaatsen geheel doorgebroken. In Rotterdam-Zuid is het water op verschillende plaatsen over de hoofdwaterkering gestroomd. De hoofdwaterkering stond overal aan de stormvloed bloot, omdat alle buitenpolders overstromden tengevolge van overlopen van de buitendijken en -kaden of van het doorbreken ervan. Zo is bijvoorbeeld de dijk rond het Zand (liggende langs de Molendijk) op enkele plaatsen doorgebroken nabij de Veerdam. De dijk rond de Crezéepolder is hier eveneens doorgebroken. En het Buitenland bij Grote Lindt werd overstromd o.a. door het doorbreken van de Westelijke afsluitdam tussen de hoofdwaterkering en de voorliggende opspuiting. De industrieterreinen rond de Petroleumhavens zijn voor een groot deel overstromd.

Opm.: Blijkens de bijlagen 69, 1 t/m 4, bij de notulen van de tweede gewone zitting van 1952 van de Staten der Provincie Zuid-Holland is het "Reglement op het gemeen waterstaatsbelang van het eiland IJsselmonde" gewijzigd. Het ontwerpbesluit in bijlage 69, 2 geeft een nieuwe dijkvak-indeling en een nieuwe dijkskeur. De voorgeschreven dijkshoogten zijn niet veranderd.

Het Reglement is veranderd als gevolg van de uitvoering door de gemeente Rotterdam van werken aan de petroleumhavens en door de afdamming van de Kreekse haven. De indeling in dijkvakken is herzien, zoals is aangegeven op het lengteprofiel op bijlage D2, blad 2. De ligging van de waterkeringen blijft zoals die op bijlage D1 is aangegeven met uitzondering van dijkvak 26 b (oud), waar thans de waterkering ongeveer loopt zoals gestippeld op bijlage D1 is aangegeven.

- E. De Alblasserwaard met Arkel beneden de Zouwe.
1. Op bijlage E1 vindt men de hoofdwaterkering van de Alblasserwaard, c.a. Deze wordt achtereenvolgens gevormd door de Rijksdijk van de Grote Merwedesluis te Gorinchem af langs de Voorhaven, de Nieuwe Wolpherse dijk (lopende tot de Schelluinense brug), de Merwededijk, de Rijksweg nr. 15 bij Giessendam, weer de Merwededijk, de Noorddijk, de Lekdijk, de Buitenwallen te Nieuwpoort en weer de Lekdijk. Op bijlage E1 ziet men ook aangegeven de waterkering om en in de stad Gorinchem. Verder is van belang de waterkering die loopt van de Arkelse dam tot de Schutsluis in het kanaal van Steenenhoek, de Noorder Lingedijk genaamd.
De enige voorliggende dijk, welke van belang is, is de dijk van de polder Het Nieuwland langs de Noord. (Deze is op het lengteprofiel op bijlage E2 aangegeven).
 2. Bijlage E2 geeft in 3 bladen het lengteprofiel over de hoofdwaterkering van de Alblasserwaard, c.a. Op blad 3 vindt men ook een lengteprofiel over de Noorder Lingedijk. Op bijlage E2, blad 4 vindt men het lengteprofiel van de waterkering om en in de stad Gorinchem. Alle lengteprofielen zijn volgens waterpassing van de Provinciale Waterstaat in Zuid-Holland in 1947. Op blad 2 is tussen de dijkpalen 115 en 119 van de zijde van de Provinciale Waterstaat een verhoging in 1948 aangegeven.
 3. Bijlage E3 geeft in een schematisch overzicht de gemiddelde dijkskeerhoogten en de hoogste en laagste punten per km voor de hoofdwaterkering van de Alblasserwaard, c.a. en verder gemiddelde hoogten en hoogste en laagste punten voor de waterkering om en in de stad Gorinchem. (De Noorder Lingedijk is buiten beschouwing gelaten). De verhoging van de Noorddijk tussen de dijkpalen 115 en 119 in 1948 is in de gemiddelde dijkhoogte verwerkt (de andere op 't lengteprofiel aangegeven verhogingen niet, omdat hiervan geen nauwkeurige gegevens bekend zijn).
Uit de bijlagen E2 en E3 blijkt, dat de voorgeschreven dijkskeerhoogte plaatselijk hoger is vastgesteld waar op de dijk een kade of muur aanwezig is om het hoogste water te keren. Voor deze gedeelten is op het lengteprofiel op bijlage E2 ook de voorgeschreven hoogte van het dijkslichaam zelf aangegeven. Bij het volgende wordt uitgegaan van de voorgeschreven dijkskeerhoogte.
Men ziet dan uit de bijlagen E2 en E3, dat de gemiddelde dijkskeerhoogte te laag is op de volgende dijksgedeelten: 0,10 à 0,20 m te laag tussen de Voorhaven bij Gorinchem en Boven-Hardinxveld, 0.10 m te laag in de bebouwde kom van Papendrecht, 0.10 à 0.25 m te laag op de Noorddijk tussen dijkpaal 128 (hulpgat in schaaldijk) en het begin van de Lekdijk, 0.25 m te laag tussen dijkpaal 170 en dijkpaal 182 te Nieuw-Lekkerland en 0.30 m te laag op de buitenwallen te Nieuwpoort. Deze gedeelten vormen ongeveer een derde deel van de totale dijk lengte. De laagste punten liggen echter vrijwel overal lager dan de voorgeschreven hoogte (zie bijlage E3). Zo ligt in de bebouwde kom van Boven-Hardinxveld een punt 0.60 m te laag. In het gedeelte van de nieuwe hoofdwaterkering gevormd door

Rijksweg 15 ligt in de aansluiting aan de oude dijk bij dijkpaal 53 een stuk dat 0.55 m te laag is. (Zie 6,7). Enkele gedeelten van de betonnen muur op de dijk ten Zuiden van en in de bebouwde kom van Alblasserdam liggen 0.40 m te laag.

In de "Verslagen omtrent de staat van de zee- en rivierwaterkeringen" van de Provinciale Waterstaat worden enkele ophogingen genoemd in de jaren 1947-1951, welke de-
-zerzijds op het lengteprofiel op bijlage E2 zijn aangegeven. (De verhoging van de Noorddijk tussen de dijkpalen 115 en 119 in 1948 was reeds door de Provinciale Waterstaat op het lengteprofiel aangegeven, zoals reeds vermeld is). O.a. is een laag gedeelte van de muur in Alblasserdam en van de kade in Nieuw-Lekkerland opgehoogd. Omtrent de bovengenoemde lage punten te Boven-Hardinxveld, in Rijksweg 15 en bij Alblasserdam worden echter geen mededelingen gedaan. De waterkering om de stad Gorinchem keert het buitenwater tussen de Grote Merwedesluis en de Waaldijk. Gaat men uit van een gewenste keerhoogte van 6.50 m + N.A.P. dan liggen hier enkele punten 0.50 à 0.60 m te laag.

4. Bijlage E4 geeft in de bladen 1 t/m 15 dwarsprofielen over de dijken langs de Merwede, de Noord en de Lek, op blad 16 over de Noorder Lingedijk en op blad 17 over de waterkering om en in de stad Gorinchem, alle volgens metingen van de Provinciale Waterstaat in 1947. De plaats der dwarsprofielen is aangegeven op bijlage E1. Op deze bijlage vindt men ook de plaats van dwarsprofielen uit 1926 welke bij de Studiedienst van de Rijkswaterstaat, Directie Benedenrivieren aanwezig zijn.
- 6,7 Bijlage E6 toont de beschadigingen van de hoofdwaterkering en van de dijk rond de Polder Het Nieuwland bij de storm van 1 Februari 1953. Deze beschadigingen zijn ook aangegeven op het lengteprofiel op bijlage E2. Bijlage E7 geeft een korte beschrijving van de beschadigingen. Langs de Merwede is de nieuwe hoofdwaterkering gevormd door Rijksweg 15 ter plaatse van de aansluiting aan de oude dijk bij dijkpaal 53 op het zeer lage gedeelte (met een hoogte van 3.82 m + N.A.P.) doorgebroken. Langs de Noord is de dijk doorgebroken tussen de dijkpalen 111 en 112 (waar deze een schaaldijk is), juist ter plaatse van een zogenaamd hulpgat. Het dijkslichaam was hier opgebouwd uit zand met kleibekleding en een basaltbekleding op het buitentalud, in tegenstelling met de andere dijks-gedeelten die geheel uit klei bestaan. Het gedeelte van de Noorddijk tussen de dijkpalen 115 en 119 dat in 1948 opgehoogd is, kreeg beschadigingen aan binnen- en buitentalud door overslaand water. De buitendijk rond de polder Het Nieuwland is op enkele plaatsen in het Noordelijk gedeelte doorgebroken. In Nieuw-Lekkerland is tussen de dijkpalen 172 en 173 (waar de dijkskeerhoogte 0.25 à 0.35 m te laag is) het water over de Lekdijk geslagen. De Lekdijk kreeg verder vele, meest lichte, beschadigingen van het buitentalud boven de basaltbekleding. (Deze basaltbekleding reikte tot + 0.25 m boven de hoogst bekende stormvloedstand vóór 1953). Bij Gelkenes, Nieuwpoort en Tienhoven kwamen tenslotte nog enkele lichte beschadigingen van het buitentalud voor.

F. De Vijfheerenlanden.

1. Op bijlage F1 vindt men de waterkeringen van de Vijfheerenlanden. De hoofdwaterkering langs de Lek wordt gevormd door de Lekdijk en plaatselijk door de sluis-terreinen te Vianen. De Noorder Lingedijk van de Vijfheerenlanden loopt van het fort Everdingen via Leerdam tot de schutsluis ten Noorden van Arkel.
2. Bijlage F2 geeft het lengteprofiel over de Lekdijk en de Noorder Lingedijk, volgens metingen van de Provinciale Waterstaat in 1949.
3. Bijlage F3 geeft in een schematisch overzicht de gemiddelde dijkskeerhoogte en de hoogste en laagste punten per km voor de Lekdijk. (De Noorder Lingedijk is verder buiten beschouwing gelaten).
Uit de bijlagen F2 en F3 blijkt dat de dijkskeerhoogte van de Lekdijk aan de voorschriften voldoet.
4. Bijlage F4 geeft dwarsprofielen over de Lekdijk en Noorder Lingedijk volgens opmetingen in 1949. De plaats der dwarsprofielen over de Lekdijk is aangegeven op bijlage F1. Op deze bijlage vindt men ook de plaats van dwarsprofielen van 1926, welke bij de Studiedienst van de Rijkswaterstaat, Directie Benedenrivieren aanwezig zijn.

G. Voorne en Putten met Rozenburg en de Welplaat.

1. De eilanden Voorne en Putten met Rozenburg en de Welplaat vindt men op bijlage G1. In verband met de afdamming van de Brielse Maas en de Botlek worden deze eilanden thans als één geheel beschouwd. De hoofdwaterkering hiervan wordt achtereenvolgens gevormd door de boulevard te Oostvoorne, duinen, de afsluitdijk door de Brielse Maas naar Rozenburg, de dijk van de Pan- of Krimpolder, duinen, de dijk van de Scheurpolders, de dijk van de Zeehondenpolder, de dijk van de Grote polder Krabbe, de dijk van de polder God zij dank, de Krabbedijk, De Vinke-dijk, de Zanddijk, de Schansdijk, de Kooilandse dijk, de Langeplaatdijk, de Bossedijk, de Botlek-dam, dijken en opspuitingen op de Welplaat voor de Polder De Veertig Morgen, de Oude Polder en de Nieuwe Polder, de dijk langs het Voedingskanaal, de dijk voor Nieuw-Oostbroek, de Tramdijk (oprit), de Molendijk en Afsluitdijk, de Veerdijk, de Lange Schenkeldijk, de Korte Schenkeldijk, de Papendijk, de Zanddijk, de Aaldijk, de Oud-Schuddebeurse dijk, de dijk van de polders Nieuw-Schuddebeurs en de Molengorzen, de dijk van de polder Nieuw-Velgersdijk, de dijk van de polder Velgersdijk, de dijk van de polder Zuidland, de Oudenhoornse Zeedijk, de Nieuwenhoornse Lapdijk, en de Struytsedijk, de Zeedijk van de polder Oude- en Nieuwe Struyten, het sluissterrein te Hellevoet-sluis, de Vestingwallen te Hellevoetsluis, de Zuiddijk van de polder Nieuw-Helvoet, de Schenkeldijk van de polder de Quack, en de duinen tot de boulevard te Oostvoorne. Voorliggende waterkeringen worden gevormd door de bedijking van de polder de Goudmijn en enkele opspuitingen op Rozenburg, de dijk langs de N.W.zijde van de haven van Spijkenisse, de dijk om de polders Oud-Hongerland en Nieuw-Hongerland, de dijk van de Allemanspolder met achterliggende opspuiting, de dijk om de Wolvenpolder en de dijk om de polder Zuidoord.

Afzonderlijke situaties van de voorliggende dijken op Voorne en Putten vindt men op de bladen 4 en 5 van bijlage G2.

2. Bijlage G2 geeft in 3 bladen het lengteprofiel over de hoofdwaterkering, te beginnen met de boulevard in Oostvoorne. Op dit lengteprofiel zijn ook de voorliggende waterkeringen aangegeven. De lengteprofielen over de voorliggende dijken op Voorne en Putten vindt men nog afzonderlijk op de bladen 4 en 5.
De lengteprofielen van de waterkeringen op Voorne en Putten, voor zover deze dezelfde gebleven zijn als voor de afdamming van Brielse Maas en Botlek, zijn volgens metingen van de Provinciale Waterstaat in 1947, het lengteprofiel van de Botlekdam en de nieuwe hoofdwaterkering van deze dam tot Spijkenisse volgens metingen in 1951, het lengteprofiel van de waterkeringen op Rozenburg volgens metingen in 1948 en het lengteprofiel over de afsluitdam in de Brielse Maas volgens het bestek (nr. 81 van 1949).
3. Bijlage G3 geeft in een schematisch overzicht de gemiddelde dijkskeerhoogten en hoogste en laagste punten van de hoofdwaterkering van Voorne en Putten met Rozenburg en de Welplaat, en van de voorliggende waterkeringen op Voorne en Putten.
Op de bladen 1 en 2 van bijlage G2 is voor het eiland Rozenburg geen voorgeschreven dijkshoogte aangegeven. Gaat men echter uit van een gewenste hoogte van 4.00 m + N.A.P., dan blijkt uit de bijlagen G2 en G3, dat van de hoofdwaterkering van Rozenburg langs de Rotterdamse Waterweg ten Oosten van hm 30 van de dijk van de Scheurpolders grote delen van de dijken tot aan de Botlekdam te laag liggen: Over ca. 500 m ten Westen van de uitwateringssluis in 't kanaal door Rozenburg is de dijk slechts ca. 3.50 m + N.A.P.; met als laagste punt 3.43 m + N.A.P. Wel wordt hier de dijk gesteund door een achterliggende opspuiting. Op de aansluiting van de dijk van de polder God zij dank aan de Krabbedijk ligt (bij de Noordersluis) een punt met een hoogte van slechts 3.33 m + N.A.P. De Zanddijk ligt grotendeels op een hoogte van 3.40 m + N.A.P., met als laagste punt 3.19 m + N.A.P. Ook in de Bossedijk zijn verschillende lage gedeelten; het laagste punt ligt op het Oostelijk gedeelte van de dijk bij de Westgeul, de dijkshoogte is hier 3.46 m + N.A.P. Het is mogelijk, dat bij onderhoudswerkzaamheden ophogingen van genoemde lage dijksgedeelten hebben plaatsgehad, maar in de "Verslagen omtrent de staat van de zee- en rivierwaterkeringen" van de Provinciale Waterstaat in Zuid-Holland wordt tot en met 1951 niets naders hieromtrent vermeld. (Zie ook punt 6,7).
De hoofdwaterkering van Voorne en Putten met de Welplaat ligt over 't algemeen wel op de vereiste hoogte. Een laag punt vindt men in de waterkering (opspuiting) op de Welplaat bij de uitwateringssluis van de Oude Polder; de hoogte is hier 3.61 m + N.A.P. Een zeer laag punt wordt gevormd door de doorgang van de tramdijk bij Spijkenisse door de Molendijk; de dijkshoogte is hier slechts 3.34 m + N.A.P. (Het terrein tussen de tramdijk en de

dijk langs de N.W.zijde van de haven van Spijkenisse, welke een voorliggende waterkering vormt, is echter grotendeels opgespoten). Ter plaatse van de Wolvenpolder is de dijk ca. 0.20 m te laag; het laagste punt ligt hier op 3.54 m + N.A.P. De Aaldijk, die in 1947 0.15 à 0.25 m te laag lag is in 1950 weer op de vereiste hoogte gebracht. In Hellevoetsluis wordt nog een laag punt aangetroffen in de vestingwal ten Westen van de Brielse Poort; 275 m uit deze poort is de hoogte 3.64 m + N.A.P. (Hellevoetsluis zelf ligt buiten de hoofdwaterkering). De hoogten van de voorliggende waterkeringen variëren van 3.20 tot 3.90 m + N.A.P.

4. Bijlage G4 geeft op de bladen 1 t/m 3 dwarsprofielen van de hoofdwaterkering van Rozenburg volgens metingen van 1948, op blad 4 van de nieuwe hoofdwaterkering van Spijkenisse tot en met de Botlekdam volgens metingen van 1951 en op de bladen 5 en 6 van het overige gedeelte van de hoofdwaterkering van Voorne en Putten volgens metingen van 1947. Dwarsprofielen over de voorliggende waterkeringen op Voorne en Putten zijn te vinden bij de situaties en lengteprofielen op de bladen 4 en 5 van bijlage G2. De plaats der dwarsprofielen is aangegeven op bijlage G1. Op deze bijlage vindt men ook de plaats der dwarsprofielen over de thans nog dienst doende hoofdwaterkering van Voorne en Putten uit het jaar 1934 welke aanwezig zijn bij de Studiedienst van de Rijkswaterstaat, Directie Benedenrivieren.
- 6,7 Op bijlage G6 vindt men de beschadigingen van de waterkeringen van Voorne en Putten en Rozenburg bij de stormvloed op 1 Februari 1953. Deze beschadigingen zijn ook aangegeven op de lengteprofielen op bijlage G2. Bijlage G7 geeft een korte beschrijving van de afzonderlijke beschadigingen.
- Op Rozenburg is het buitentalud van de dijk van de Pan- of Krimpolder plaatselijk beschadigd tussen hm 20 en hm 28. Waar de dijk van de Scheurpolders ten Westen van de nieuwe uitwateringssluis in het kanaal door Rozenburg erg laag is, zijn in de achterliggende dijk langs de Jantjespolder diepe gaten in de kruin geslagen. In de dijk van de God zij dankpolder zijn verschillende gaten in de dijkskruin geslagen. In de Zuidelijke dijk van die polder, welke een binnendijk is, is een gat geslagen. (Er zij aan herinnerd, dat in de aansluiting van de waterkering van de God zij dankpolder aan de Krabbe dijk een punt voorkwam, dat slechts 3.33 m + N.A.P. ligt). Van de Zanddijk (die veel te laag ligt) en de Schansdijk is het binnentalud ter plaatse van de polder de Goudmijn beschadigd door overstromend water. De Bossedijk is doorgebroken bij hm 58; het binnenstromende water beschadigde de binnendijk langs de Westzijde van de Ruige Plaatpolder en veroorzaakte tevens een lang gat in de Bossedijk langs de Botlek (bij het gemaal), waar deze dijk geen hoofdwaterkering meer behoeft te vormen. Het buitentalud van de dam door de Brielse Maas werd over grote afstanden vrij zwaar beschadigd. De duinenrij en de boulevard ten Westen van de dam werden plaatselijk

aangetast.

Bij Spijkenisse is door overstromend water een gat in de kruin van de dijk langs de N.W.zijde van de haven (ter plaatse hoog 3.21 m + N.A.P.) en bij de aansluiting van de tramdijk aan de Molendijk, waar de dijk slechts 3.34 m + N.A.P. hoog was, een gat in het binnentalud geslagen. De buitendijken rond de polders Oud- en Nieuw Hongerland (gemiddelde hoogte 3.75 m + N.A.P.) zijn op verschillende plaatsen doorgebroken; het binnenstromende water sloeg over de Lange Schenkeldijk bij hm 12, waar 't binnentalud beschadigd werd en beschadigde bovendien het buitentalud over ca. 500 m lengte van de Korte Schenkeldijk. Ook de buitendijken rond de Wolvenpolder (gemiddelde hoogte 3.50 m + N.A.P.) zijn op enkele plaatsen doorgebroken. De dijk langs de polder Nieuw-Schuddebeurs is bij hm 2 aan de binnenzijde beschadigd en in de bocht tussen hm 9 en 10 doorgebroken.

In de dijk van de polder Nieuw-Velgersdijk is een gat in de kruin geslagen tussen hm 3 en 4. De dijk van de polder Velgersdijk is tussen hm 20 en 22 doorgebroken en op enkele andere plaatsen aan de binnenzijde of aan de kruin beschadigd. In de buitendijk rond de polder Zuudoord (gemiddelde hoogte 3.70 m + N.A.P.) vonden verschillende kruinsverlagingen benevens een doorbraak in het Zuidelijk gedeelte plaats. De dijk van de polder Zuidland is op verschillende plaatsen doorgebroken. De Oudenhoornse Zeedijk is doorgebroken bij hm 3 (waar de dijk iets lager is dan in de omgeving) en bij hm 16. Terugstromend water heeft bij dit laatste gat de steenbezetting, die eerst was blijven staan, weggeslagen. De dijk was 5.40 m + N.A.P. hoog. Hier is een zeer moeilijk te dichten stroomgat ontstaan. Het binnentalud van de dijk werd ook op enkele plaatsen zwaar beschadigd. Tussen het stroomgat bij hm 16 en Hellevoetsluis zijn ook beschadigingen van de dijken voorgekomen; deze zijn echter niet nauwkeurig op bijlage G2 aangegeven. Tenslotte is bij de sluis te Hellevoetsluis bij de Z.W.hoek van de schutkolk de kade doorgebroken.

- H. Het eiland de Hoekse Waard met Tiengemeten, de Beerenplaat en de Krabbepolder.
1. Op bijlage H1 vindt men een overzichtskaart van de hoofdwaterkering van het eiland de Hoekse Waard met voorliggende- en binnendijken en van de dijken rond Tiengemeten, de Beerenplaat en de Krabbepolder. De hoofdwaterkering van de Hoekse Waard wordt ~~achtereen~~volgens gevormd door de Oud-Beyerlandse dijk, de ~~Bosshendijk~~, de dijk van de polder Het Westmaas-Nieuwland, de dijk van de polder Oud-Heinenoord, de dijk van de polder Oost- en West Zomerlanden, de dijk van het Oudeland van Maasdam en Puttershoek, het terrein van de schutsluis op de Binnen Maas, de waterkering van het Gorretje, een gedeelte betonmuur langs de Boezemvaart, het begin van de dijk van de polder Nieuw Bonaventura, de dijk van de polder het Nieuweland, de dijk van de polder de Mijl, c.a. 30 m van de dijk van de polder Nieuw Bonaventura, waarin gelegen de uitwateringssluis te 's-Graven-deel, de dijk van het Landigje Bevershoek, de Trakdamse Kildijk, de dijk van de Kilpolder, de dijk langs de polder Beversoord, de dijk langs de polder Meeuwoord, de dijk

langs de polder Oud-Beversoord, de Strijense dijk, de dijk van de polder het Land van Essche c.a., de dijk van de Johannapolder, de dijk van de Nieuwe Bekade Heuvelpolder, de dijk van de Hoogezandsepolder, de dijk langs de Schuringse haven, de dijk van de Torensteepolder, de Numanspolderse Zeedijk, de Schenkeldijk van de Eendragtspolder, de buitendijk van de Eendragtspolder, de Nieuwendijk van de Eendragtspolder, de Oudendijk, de West- of Hollaarsdijk, de dwarsdijk met uitwateringsluis te Goudswaard, de Spuidijk, de Molendijk, de Middeldijk, de dijk van de Oostpolder, de dijk van de Eendragtspolder, de Oud-Piershilse dijk, de Schenkel- of Nieuwedijk, de Spuidijk van de Polder Klein-Piershil en de Spuidijk van de polder Nieuw-Beyerland.

Voorliggende dijken zijn de dijk om de Oosterse gorzen, de bedijking buiten langs het terrein van de Suikerfabriek te Puttershoek, de dijk om het Nieuwe Poldertje, de dijk om de polder Groot Koninkrijk, de dijk om het Bijlepoldertje van de Mariapolder, de dijk om de Oude Gorzenpolder van de Mariapolder, de dijk om de Stoopenen Mariapolder, de dijk om de Albertpolder, de dijk om de Westersepolder, de dijk om de Leenheerenpolder, de dijk om de Noordpolder van Goudswaard en de dijk om de Noordpolder van Piershil. Van deze dijken hebben ongeveer dezelfde hoogte als de hoofdwaterkering de bedijking buiten langs het terrein van de Suikerfabriek te Puttershoek, de dijken langs de delen van de Mariapolder (deze zijn zelfs grotendeels hoger dan de hoofdwaterkering), de dijk om de Westerse Polder (ook grotendeels hoger dan de hoofdwaterkering), de dijk om de Leenheerenpolder, de dijk om de Noordpolder van Goudswaard en de dijk om de Noordpolder van Piershil (eveneens grotendeels hoger dan de hoofdwaterkering). Verder zijn over ca 25 km voorliggende kaden aanwezig die tot boven H.W.reiken. (Slechts 28 km van de 74 km lange hoofdwaterkering grenst onmiddellijk aan het buitenwater). De waterkering van Tiengemeten wordt gevormd door de dijken van de Benedenpolder, de Middenpolder, de Oude Polder, weer de Middenpolder, de Mariapolder, de Brienswaard en de Westpolder. De waterkering van de Beerenplaat wordt gevormd door de dijken van de Nieuwe Polder en van de Beerenpolder.

2. Bijlage H2 blad 1 geeft het lengteprofiel van de hoofdwaterkering van de Hoekse Waard volgens metingen van de Provinciale Waterstaat in 1952. Op dit lengteprofiel zijn ook de hoogten van de voorliggende dijken en kaden aangegeven. (Laatstgenoemde hoogten zijn ook te vinden op de overzichtskaart op bijlage H1. Verder vindt men op deze bijlage dijkhoogten van de binnendijken, benevens de dijkhoogten van de dijken rond Tiengemeten, de Beerenplaat en de Krabbepolder.) De bladen 2 t/m 7 geven lengte- en dwarsprofielen van de voorliggende dijken rond het groot Koninkrijk, de Mariapolder, de Westersche Polder, de Leenheerenpolder de Noordpolder te Goudswaard en de Noordpolder van Piershil.
3. Bijlage H3 geeft in twee bladen gemiddelde dijkhoogten en hoogste en laagste punten per km voor de waterkeringen van de Hoekse Waard, Tiengemeten en de Beerenplaat. Uit de bijlagen H2 en H3 blijkt, dat de hoofdwaterkering van de Hoekse Waard over het algemeen zeer goed aan de eisen van de voorgeschreven hoogte voldoet.

Zelfs liggen veel van de laagste punten op of boven de vereiste hoogte. Er liggen echter nog verschillende laagste punten 5 tot 15 cm te laag. Het gedeelte van de dijk van de polder Beversoord, dat beschermd wordt door de voorliggende dijk om het Bijlepoldertje ligt 10 à 20 cm te laag met als laagste punt 3.76 m + N.A.P. (vereiste hoogte 4.00 m + N.A.P.). De dijken langs de polders Meeuwenoord en Oud-Beversoord liggen ook vrij laag (3.65 à 3.85 m + N.A.P.), maar ze voldoen vrijwel aan de voorschriften en worden ook beschermd door de hoge voorliggende dijk van de Mariapolder. De dijk van de Hoogezandsepolder vertoont een vrij laag punt bij het inlaatsluisje bij hm 345; hier is de dijk ca 20 cm te laag. Aan 't eind van de West- of Hollaarsdijk bij Goudswaard is de dijk ca 40 cm lager dan voorgeschreven is (laagste punt 3.83 m + N.A.P.). Een zeer laag punt in deze omgeving is dat bij hm 623 in de Middeldijk; de dijkhoogte is hier slechts 3.51 m + N.A.P. (voorgeschreven hoogte 3.75 m + N.A.P.). Genoemde dijk wordt beschermd door de ongeveer even hoge voorliggende dijk om de Noordpolder van Goudswaard.

De waterkering van Tiengemeten grenst overal onmiddellijk aan het buitenwater. Gaat men uit van een gewenste hoogte van 4.40 m + N.A.P. (zoals deze voorgeschreven is voor de tegenoverliggende dijk van de Eendragtspolder in de Hoekse Waard), dan is alleen het Noordelijk gedeelte van de dijk van de Benedenpolder hoog genoeg. Verder liggen de dijken gemiddeld 0.10 tot 0.40 m te laag; het laagste punt ligt in de dijk van de Oude Polder op de Oostelijke punt van Tiengemeten, hier is de dijk hoogte slechts 3.72 m + N.A.P. In de dijken van de Mariapolder en de Brienenswaard liggen nog enkele punten op ca 3.90 m + N.A.P.

Op de Beerenplaat ligt de dijk langs de Beerenpolder boven de 4.00 m + N.A.P., maar de dijk langs de Nieuwe Polder ligt slechts op gemiddeld 3.60 m + N.A.P. (de voorgeschreven hoogte voor tegenoverliggende dijken op Voorne en Putten en de Hoekse Waard is 3.75 à 3.80 m + N.A.P.). Het laagste punt ligt in het Oostelijk gedeelte van de dijk; hier is de dijk plaatselijk slechts 3.36 m + N.A.P. hoog. De dijk rond de Krabbepolder heeft een gemiddelde hoogte van 3.33 m + N.A.P.; het laagste punt ligt op 3.22 m + N.A.P. (in het Noordelijke dijksgedeelte). De voorgeschreven hoogte van de tegenoverliggende dijk van de polder de Mijl is 4.00 m + N.A.P.

4. Bijlage H4 geeft in 7 bladen dwarsprofielen over de hoofdwaterkering van de Hoekse Waard volgens metingen in 1952. De bladen 2 t/m 7 van bijlage H2 geven dwarsprofielen van de voorliggende dijken rond het Groot Koninkrijk, de Mariapolder, de Westersche Polder, de Leenheerenpolder, de Noordpolder te Goudswaard en de Noordpolder van Piershil. De plaats der dwarsprofielen is aangegeven op bijlage H1. Op bijlage H1 vindt men ook de plaats der dwarsprofielen van ± 1930 welke bij de Studiedienst van de Rijkswaterstaat, Directie Benedenrivieren, aanwezig zijn.

6,7. Bijlage H6 toont beschadigingen bij de stormvloed van 1 Februari 1953. Deze beschadigingen zijn ook aangegeven op het lengteprofiel op bijlage H2. Bijlage H7 geeft in 5 bladen een korte beschrijving van de afzonderlijke beschadigingen, zoals deze opgenomen zijn in de week na 1 Februari 1953.

De buitendijk langs de Oosterse Gorzen is op vele plaatsen doorgebroken (gemiddelde dijkhoogte 3.25 m + N.A.P.). In de Bosschendijk zijn enkele gaten in het buitentalud geslagen, juist onder de dijkskruin. In de dijk van de polder Het Westmaas -Nieuwland zijn enkele gaten in de dijkskruin geslagen. Dit was ook het geval in de dijk van de polder Oud-Heinenoord bij hm-paal 50. Langs de dijk van de Polder Oost- en West Zomerlanden was ten Westen van de Barendrechtse brug het buitentalud boven de steen bezetting licht beschadigd. In deze dijk is 600 m ten W. van de Barendrechtse brug een gat geslagen, dat zeer diep geworden is (stroomgat). Ten Oosten van de Barendrechtse brug werd genoemde dijk licht aan de kruin beschadigd bij hm 103-104. En tussen hm 110 en 115, waar de dijk ongeveer loodrecht op de stormstreek lag, zijn verschillende beschadigingen van buitenbeloop, kruin en binnengebop veroorzaakt; bij hm 113 was de dijk vrijwel geheel weggeslagen. De dijk rond de Krabbepolder is doorgebroken op enkele plaatsen. Voor het gedeelte van de Hoekse Waard langs Krabbegemaal, Dordtse Kil en begin Hollands Diep zijn op bijlage H6 alleen maar de gaten in de dijken aangegeven. De buitendijk langs de Polder Groot Koninkrijk is op vele plaatsen doorgebroken (gemiddelde dijkhoogte 3.45 m + N.A.P.). De dijk van de polder de Mijl is op twee plaatsen in het Noordelijk gedeelte doorgebroken. De dijk langs de polders Meeuwnoord en Oud-Beversoord (zie onder 3) is op verschillende plaatsen doorgebroken, nadat de voorliggende dijk van de Mariapolder in het Zuiden (gemiddelde dijkhoogte hier 4.15 m + N.A.P.) eveneens op verschillende plaatsen doorgebroken was. (In de Boemdijk, een binnendijk achter de dijk van de Kilpolder, de polder Beversoord en de polder Meeuwnoord zijn ook vele gaten geslagen). Langs de Strijense dijk, de dijk van de polder het land van Essche c.a., de dijk van de Johannapolder en de dijk van de Nieuwe bekade Heuvelpolder is door overslaand water het binnentalud over grote lengten zwaar beschadigd, vaak tot in de kruin. De dijk van de Hoogezandsepolder is over de gehele lengte op zeer veel plaatsen doorgebroken. Langs de Schuringsehaven is het buitentalud van de dijk (gelegen op het Westen) beschadigd. Langs de dijk van de Torensteepolder is door overslaand water het binnentalud over grote afstanden zwaar beschadigd, veelal tot in de kruin van de dijk. In de buitendijk langs de Molenpolder (deel van de Westersepolder, gemiddelde dijkhoogte 4.60 m + NAP) zijn enkele gaten geslagen, w.o. in de N.O.hoek van de tramhaven van Numansdorp. Langs de Numanspolderse Zeedijk is de teen van het binnentalud aangetast. Langs de Schenkeldijk, de Buitendijk en de Nieuwendijk van de Eendragtspolder is op vele

plaatsen het binnentalud min of meer zwaar beschadigd, vaak tot in de kruin van de dijk. Ten westen van de Hitzertse Kade zijn in deze dijken gaten geslagen bij de hm's 491, 494, 505, 513 (stroomgat), 537, 538 en 553.

In de West- of Hollaarsdijk is een gat in het binnentalud geslagen. In de buitendijk van de Leenheerenpolder (gemiddelde hoogte 4.05 m + N.A.P.) is in 't Zuidelijk gedeelte een gat in het binnentalud geslagen; in het Noorden langs het Spui is het binnentalud licht beschadigd. In de Middeldijk (laagste punt in deze dijk ligt op 3.51 m + N.A.P.) en in de voorliggende dijk van de Noordpolder (gemiddelde hoogte 3.70 m + N.A.P.) zijn enkele gaten geslagen langs het Westelijk gedeelte van de Noordpolder, terwijl langs het Oostelijk gedeelte van deze polder enkele gaten in de kruin van beide dijken geslagen werden. In de dijk van de Oostpolder werden 3 gaten geslagen langs de haven van Piershil. Van de buitendijk langs de Noordpolder van Piershil (gemiddelde hoogte langs de haven van Piershil 3.85 m + N.A.P.) werd langs de haven het binnentalud over vrijwel de gehele lengte zwaar beschadigd, terwijl er in dit gedeelte een gat geslagen is bij de mond van de haven; in het gedeelte van genoemde dijk langs het Spui werd eveneens een gat geslagen (dijk ter plaatse ca. 4.10 m + N.A.P.hoog). terwijl over ca. 400 m het binnentalud zwaar beschadigd werd en nog een gat in de kruin werd geslagen in het laagste gedeelte van de dijk (hoogte 3.89 m + N.A.P.). In de Schenkel of Nieuwendijk van de polder Klein-Piershil werd een gat geslagen bij hm 658. In Nieuw-Beyerland is tussen de huizen het binnentalud beschadigd; bij de molen is het binnentalud afgeschoven. In de Spuidijk van de polder Nieuw-Beyerland is in de bocht bij hm 706-710 door overslaand water het binnentalud plaatselijk zwaar beschadigd. Tiengemeten en de Beerenplaat zijn overstroomd; beschadigingen van de dijken zijn niet aangegeven.

J. Het Eiland van Dordrecht.

1. Bijlage J1 geeft een overzicht van de hoofdwaterkering en de voorliggende waterkeringen van het Eiland van Dordrecht. De hoofdwaterkering wordt achtereenvolgens gevormd door de Noordendijk langs de Vierpolders, de dijk van de polder Oud-Dubbeldam, de dijk van de Zuidpolder, de dijk van de Aloisepolder, de Wioldrechtse Zeedijk, de dijk van de polder Wioldrecht langs de D.Kil, de dijk om de Nieuwe Zeehaven te Dordrecht, de dijk van de polder Wioldrecht ten Noorden van de Zeehaven, de dijk van de Zuidpolder (slechts 42 m lang), de dijk van de Mijlpolder, het Spoorwegterrein en de waterkering door de stad Dordrecht, welke loopt over de Hoge Bakstraat, via de Hoogt over de Sluisweg, via de Zuidersluis over de Prinsestraat, de Voorstraat, de Riedijk, de Bleyenhoek, de Vest en tenslotte via de Noordersluis over de Noordendijk tot aan de Groenedijk.

Voorliggende water-keringen zijn de dijken rond de Nieuwe Noordpolder, de Nieuwe Stadspolder, De Stadspolder en de Noord-Bovenpolder, rond de polder de Biesbosch, de Louisa- en Cannemanspolder en de Oude- en Nieuwe Beerpolder en rond de Oudendijkse-, Brabers- en van Dijkspolder (w.o. een gedeelte van de Rijksstraatweg ten Noorden van de Moerdijkbrug). Deze dijken zijn ongeveer even hoog als de hoofdwaterkering, met uitzondering van de kade langs de Noord-Bovenpolder. Slechts het gedeelte van de hoofdwaterkering langs Dordtse Kil en Mallegat en een klein gedeelte bij Kop van 't Land zijn direct waterkerend.

2. Bijlage J2 blad 1 geeft het lengteprofiel van de hoofdwaterkering van het Eiland van Dordrecht volgens metingen van de Provinciale Waterstaat in 1947, bijgewerkt tot 1951 (in de jaren 1949 en 1950 zijn enkele ophogingen aangebracht). De bekistingen in Dordrecht zijn volgens een opname van 1935 aangegeven.

Van de voorliggende dijken bestaat geen waterpassing van recente datum. Bijlage J2 blad 2 geeft de lengteprofielen van de voorliggende waterkeringen volgens de waterpassingen van de Provinciale Waterstaat in 1935. Op deze lengteprofielen zijn de verhogingen tot 1940 aangegeven. Deze verhogingen hadden ten doel de bedijkingen rond de polders ten Zuiden van de Wioldrechtse Zeedijk even hoog te maken als de hoofdwaterkering. De dijk rond de Biesboschpolder behoefde alleen opgehoogd te worden tussen de hm-palen 69 en 77. (Op de Waterstaatskaart is de dijk rond de Biesboschpolder als hoofdwaterkering aangegeven). Op bijlage J2 blad 2 is ook het lengteprofiel gegeven over het gedeelte dijk van de Biesboschpolder dat langs de Louisa- en Cannemanspolder loopt en dus niet direct waterkerend is. Tevens is een lengteprofiel gegeven over de dijk welke ligt tussen de Hania- en Zuid-Buitenpolder en de Biesboschpolder, welke dijk eveneens een slaperdijk is.

3. Bijlage J3 blad 1 geeft de gemiddelde dijkhoogten en de hoogste en laagste punten per km voor de hoofdwaterkering van het Eiland van Dordrecht. Hieruit blijkt, dat de dijkhoogte in 't algemeen zeer goed aan de voorschriften voldoet. Het begin van dijkvak I, de Noordendijk ten Oosten van de Groenedijk in Dordrecht, ligt echter 0.40 m te laag. Een tweede laag punt wordt gevormd door de kruising van de spoorbaan met de Wioldrechtse Zeedijk tussen hm 148 en 149; hier is de waterkering 0.26 m te laag. In de stad Dordrecht is de voorgeschreven hoogte noodgedwongen slechts 3.25 m + N.A.P. (terwijl de voorgeschreven hoogte elders op het Eiland van Dordrecht 4.00 tot 4.10 m + N.A.P. is). De hoogte van de Voorstraat bij de Botgensteiger is 3.17 m + N.A.P.; het laagste punt in de te stellen opkistingen in deze omgeving is 3.42 m + N.A.P.

(volgens gegevens van 1935). De hoogte van de Voorstraat bij de Turfsteiger is 3,14 m + N.A.P.; het laagste punt in de te stellen opkistingen is hier 3,43 m + N.A.P. De hoogte van de Riedijk en de Bleyenhoek bij het Papendrechtse Veer is 3,15 m + N.A.P.; het laagste punt in de te stellen opkistingen op de Riedijk is 3,44 m + N.A.P. Bijlage J3 blad 2 geeft gemiddelde dijkhoogten en hoogste en laagste punten per km voor de voorliggende waterkeringen. Men ziet hieruit, dat alleen de dijk langs de Noordbovenpolder niet hoger is dan ca. 3.00 m + N.A.P. De overige dijken hebben alle een hoogte van ca. 4.00 m + N.A.P. of meer; de dijk langs de Louisapolder is tussen de Zuidwestdijk van de Biesboschpolder en de sluis bij piket 14 in 1940-1941 zelfs opgehoogd tot 6,40 m + N.A.P. (onder Directie van de Provinciale Waterstaat in Zuid-Holland).

4. Bijlage J4 geeft in 4 bladen dwarsprofielen over de hoofdwaterkering van het Eiland van Dordrecht. Blad 5 geeft enkele dwarsprofielen van het Spoorwegterrein vóór de haven der Ned.Spoorwegen (dijkvak 15) in Dordrecht. De bladen 1 t/m 4 zijn volgens de metingen van 1947, blad 5 is van 1949. De plaats der dwarsprofielen is aangegeven op bijlage J1. Op deze bijlage vindt men ook de plaats van dwarsprofielen over de hoofdwaterkering en de voorliggende waterkeringen volgens metingen van 1935, welke aanwezig zijn bij de Studiedienst van de Rijkswaterstaat, Directie Benedenrivieren.

- De polders in de Hollandse Biesbosch tussen het Wantij en de Nieuwe Merwede enerzijds en de Beneden Merwede anderzijds zijn omgeven door kaden die bij stormvloed overlopen met uitzondering van de Polder Kort- en lang Ambacht en Ruigten bezuiden de Pereboom en de Polder Aart Eloyenbosch en Jonge-Janswaard, welke omgeven zijn door stormvloedkerende dijken (zie bijlage J1). De kaden van de polders in de Hollandse Biesbosch mogen niet opgehoogd worden boven het grenspeil voor stormvloed (ca. 2.75 m + N.A.P.), opdat de polders zullen dienen voor waterberging bij stormvloeden.

- 6,7. Bijlage J6 geeft een overzicht van beschadigingen van de waterkeringen op het Eiland van Dordrecht bij de stormvloed van 1 Februari 1953. Deze beschadigingen zijn ook aangegeven op de lengteprofielen op bijlage J2, bladen 1 en 2. Een korte beschrijving van de afzonderlijke beschadigingen vindt men op bijlage J7, bladen 1 en 2. In de (hiervoor niet genoemde) bedijkingen rond het Jagerspoldertje en het Wantijpark in Dordrecht zijn gaten geslagen. In de buitendijk van de Nieuwe-Stadspolder zijn langs het Wantij ten Westen van de sluis een lang gat en een kort gat geslagen; het lange gat is een stroomgat geworden. In de buitendijk van de Stadspolder langs het Wantij zijn over korte afstanden gaten in de kruin en de taluds geslagen. In de lage dijk

rond de Noord-Bovenpolder zijn twee kleine gaten geslagen. In de achterliggende hoofdwaterkering is een gat geslagen bij hm 48, dat echter snel gedicht kon worden. (De hoofdwaterkering is nergens geheel doorgebroken)

De dijk van de polder De Biesbosch langs de Nieuwe Merwede is op sommige plaatsen licht beschadigd aan de taluds; hier en daar is de kleibekleding weggeslagen tot op het zandlichaam van de dijk. De hoge dijk van de Louisa- en Cannemanspolder is in de hoek bij de polder de Biesbosch doorgebroken; de gevolgen waren doorbraken van de dijk tussen beide polders. Langs genoemde hoge dijk zijn verder verzakkingen voor gekomen aan de binnenzijde bij de piketten 4 tot 6; bij het einde van het hoge gedeelte bij piket 13 is de dijk eveneens doorgebroken. In de buitendijk van de Nieuwe Beerpolder is, waar deze het water uit het Zuid Maartens Gat moest keren, op 3 plaatsen een gat geslagen. De buitendijk van de Oudendijkse Polder langs het Zuid Maartens Gat is op vele plaatsen door overslaand water aan het binnentalud beschadigd. De Rijksweg is langs de Westzijde van de Braberspolder over grote lengten overspoeld en verzakt. De buitendijk van de Oude- en Nieuwe Beerpolder is langs de Dordtse Kil op twee plaatsen en langs het gors in het Zuiden (ten Westen van de Rijksweg) op drie plaatsen doorgebroken. In de binnendijk van deze polder langs het Vissersgat is een gat geslagen ten Zuid-Westen van de waterkerende muur bij piket 26.

De dijk van de Polder Wioldrecht (hoofdwaterkering langs de Dordtse Kil) is tussen het veer te Wioldrecht en de Zeehaven over 600 m beschadigd aan beide taluds. Dit gedeelte was in 1949 opgehoogd. In de Z.O. hoek van de Zeehaven is van de dijk het binnentalud weggeslagen over 150 m.

In Dordrecht zijn ter plaatse van de Hoogt door overstromend water enkele gaten in de waterkering veroorzaakt van 1 à 2½ m diep. In de Noordendijk zijn ten Westen van de Groenedijk drie gaten in de kruin en enkele lichte verzakkingen veroorzaakt door het overstromende water.

Den Haag, 28 Maart 1953.

De Technisch Opzichter,

W. Drieh